

Täysistunto

Tiistai 8.11.2022 klo 14.03—19.28

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 11/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on sukupuolten tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Esityksessä ehdotetaan tasa-arvosuunnitteluelvoitteen laajentamista koskemaan myös varhaiskasvatusta. Lisäksi sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisyä koskevat säännökset laajennetaan koskemaan varhaiskasvatusta. Esityksen mukaan tasa-arvosuunnitelma on työkalu käytännön toiminnan tueksi, ja sen avulla on tarkoitus varmistaa, että tasa-arvotyötä tehdään järjestelmällisesti. Esityksen toimenpiteillä tavoitellaan muutoksia varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien aikuisten toimintaan. Esityksen mukaan lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työtä tasa-arvon edistämiseksi tehdään suunnitelmallisesti. Valiokunta pitää perusteltuna, että ehdotetussa sääntelyssä on otettu huomioon varhaiskasvatuksen muusta koulutuksesta poikkeavat piirteet, kuten lasten ikä ja varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot.

Valiokuntakäsittelyn aikana nousi esille huoli varhaiskasvatushenkilöstön työmäärästä sekä henkilöstön riittävydestä. Valiokunta korostaa, että riittävästä henkilöstö- ja taloudellisista resursseista on huolehdittava toimeenpanon mahdollistamiseksi. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota sivistysvaliokunnan sille antaman lausunnon mukaisesti siihen, että tasa-arvosuunnitelman laatimisen työaakkaa on mahdollista keventää sisällyttämällä suunnitelma osaksi varhaiskasvatuksen toimipaikan muuta suunnitelmaa, esimerkiksi toimintasuunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelma on mahdollista tehdä myös osana yhdenvertaisuussuunnitelmaa, jota koskeva hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa lopuksi, että pelkkä suunnitelman laatiminen ei takaa tasa-arvon toteutumista. Käytännössä varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön sitoutuneisuus ja tasa-arvo-osaaminen ovat avainasemassa, jotta tasa-arvotyö on onnistunutta ja tasa-arvosuunnittelulla päästään sille asetettuihin tavoitteisiin. Valiokunta korostaa käytännönläheisen tukimateriaalin, ohjeistuksen ja koulutuksen merkitystä toimeenpanossa.

Arvoisa puhemies! Esitys liittyy valtion 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. Mietintöön on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

18.17 **Jukka Mäkynen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että yhteiskunnassa tasa-arvo toteutuu, myös varhaiskasvatuksessa. On kuitenkin täysin epäselvää, millä tavalla nyt käsiteltävänä oleva esitys edistäisi tätä tavoitetta. Varhaiskasvatuslaki vaatii jo nykyisellään yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä, ja varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemat asiantuntijat katsoivat, että käytännössä toimipaikka- ja yksikkökohtainen velvollisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen eivät paranna tasa-arvoa, vaan ainoa vaikutus on hallinnollisen työmäärän lisääntyminen. Ja asiantuntijakuulemisissa esityksen mukaista velvoittavaa tasa-arvosuunnittelua pidettiin ylimittaisena sekä ristiriitaisena.

Vaikutuksia henkilöstön jaksamiseen tilanteessa, jossa varhaiskasvatus on jo nykyisellään kovin säänneltyä ja henkilökunnan työajasta merkittävä osa kuluu erilaisista lakisääteisistä velvoitteista huolehtimiseen, ei esityksessä arvioida — tämä siitä huolimatta, että asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että alalla esiintyy kasvavaa uupumusta varsinaisen työn ulkopuolisten velvoitteiden toteuttamisen ja niihin liittyvien epämielikkyykokemusten takia.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi voida keskittyä mahdollisimman täysimääräisesti lasten hoitoon ja tukemiseen eli olemiseen lasten kanssa. [Mikko Lundén: Näin on!]

Sukupuoli ei ole haitallinen ominaisuus tai stereotypia, joka pitäisi häivyttää silloin, jos se on tyttö tai poika, ja korostaa ainoastaan silloin, kun joku pitää itseään muunsukupuolisenä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissakin todettiin, että sukupuolelle ominaisten piirteiden kategorinen kritisoiminen luo hämmennystä ja turvattomuutta, jonka vaikutukset näkyvät nykyajan kasvaneina mielenterveys- ja irrallisuusongelmina. Lasten pitää antaa olla lapsia, ja heille on annettava kasvurauha sen sijaan, että heidät altistetaan jo päiväkotikäisinä intersektionaaliselle sekoilulle.

Edellä mainituin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä teki vastalauseen, jossa esitämme esityksen hylkäämistä. Teemme tätä koskevan esityksen asian toisessa käsitelystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

18.19 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä, jolla varhaiskasvatuksen järjestäjät velvoitettaisiin laatimaan toimipaikka- tai yksikkökohtaiset tasa-arvosuunnitelmat. Työ- ja tasa-arvovaliokunta kuuli asiaan liittyen lukuisia asiantuntijoita. Kuntaliitto korosti, että suunnitelmallista tasa-arvotyötä toteutetaan jo nykyisellään kokonaisvaltaisesti alle kouluikäisten lasten kasvatus- ja opetustyössä. Esityksen mukainen yksikkökohtainen suunnitelma ei toisi lisäarvoa verrattuna henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmiin vaan ainoastaan lisäksi hallinnollista työtä. Esityksessä arvioitiin suunnitelmien laatimisen vievän työaikaa kaksi tuntia. Muun muassa Kuntaliitto kuitenkin piti arviota alimitoitettuna ja katsoi, että pohjatyö, tiedonhaku, yhteistyö ja suunnitelman laatiminen veisivät henkilökunnalta huomattavasti enemmän aikaa.

Arvoisa herra puhemies! Meillä Suomessa on maailman koulutetuin ja ammattitaitoisin varhaiskasvatuksen henkilöstö. Merkittävä ongelma kuitenkin on, että henkilökuntaa on toimipisteissä aivan liian vähän ja hallinnollisia velvoitteita, jotka vievät aikaa varsinaisesta varhaiskasvatustyöstä, on aivan liian paljon. Lapset eivät tarvitse varhaiskasvatukseen enempää hallintoa ja kriittistä sukupuoliteoriaa, vaan sitä, että aikuisilla on heille aikaa. Jos hallinnollista taakkaa lisätään, vaarana on, että muita lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeimpiä tehtäviä jää hoitamatta.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus on kunnostautunut keksimään kunnille ja hyvinvointialueille lukuisia erilaisia velvoitteita. Lisääntyneiden velvoitteiden hoitamiseen ei hallitukselta kuitenkaan tunnu löytyvän koskaan lisää rahaa, jolla palkata lisähenkilöstöä. Kun henkilöstö on vähissä ja jo valmiiksi kuormitettuna, miksi hallitus haluaa kuormittaa heitä lisäämällä hallintoa entisestään? Kuten edustaja Mäkynen ansiokkaasti äsken totesi: Perussuomalaisen valiokuntaryhmä katsoo, että esityksellä saavutettavat hyödyt ovat olemattomat, mutta se lisää tarpeettomasti byrokratiaa. Tästä syystä esitämme vastalauseessamme, että esitys hylätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.21 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta, ja tämä koko lakiesitys on kyllä ihan täyttä höpöä. Minä olen nyt oikeasti yrittänyt perehtyä tähän, ja minä en tiedä yhtään, mitä konkreettista tämä tuo varhaiskasvatuksen alalle. Ei yhtään mitään. Tämä tuo sinne vähän lisää hallinnollisia töitä. Varhaiskasvatuksen yksikkökohtainen tasa-arvosuunnitelma — tässä ei ole mitään järjen häivää. Minä löysin täältä muutaman järjellisen lauseen, mutta niidenkin tulkitseminen on aika vaikeaa: "Kun varhaiskasvatuksesta tulee sukupuolitietoisempaa, pystytään sillä paremmin turvaamaan eri sukupuolille yhtäläisiä mahdollisuuksia jo varhaislapsuudesta alkaen." Tämä oli järjellisin lause, minkä minä löysin täältä, mutta minä en nyt tiedä, mitä tässä tarkoitetaan sillä, että siitä tulee sukupuolitietoisempaa — korostetaanko siellä tyttöjä ja poikia, vai mitä tapahtuu?

"Esityksessä ehdotetut toimenpiteet, velvoitteet ja tavoitellut toimintatapojen muutokset, jotka on suunnattu varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, kohdistuisivat erityisesti naisiin, sillä kyseessä on erittäin naisvaltainen ala. Vuoden 2014 tietojen mukaan naisten osuus varhaiskasvatuksen henkilöstöstä vaihteli ammattiryhmittäin 93,7–99,9 prosentin välillä." Jos tänne nyt jotain tasa-arvoa haetaan, niin pitäisikö tänne sitten hankkia puolet miehiä töihin? Tämä paperi on jotain aivan käsittämätöntä. "Lisäksi kuulemistilaisuudessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

nostettiin esiin muun muassa lasten osallistumisen tavat, sukupuolen moninaisuuden huomioon ottaminen sekä henkilöstön koulutus. Kannanotoissa katsottiin myös, että oppilaitosten tasa-arvosuunnitteluvuoroitetta ei tulisi sellaisenaan laajentaa varhaiskasvatukseen.”

Tämä on ihan älyvapaata, että tällaista humppaa pyöritetään täällä — kuinka paljon tähän on mennyt aikaa viranhaltijoilta ja eduskunnan työntekijöiltä? Tämä on aivan naurettavaa pelleilyä. Täällä pitää unohtaa tällaiset hankkeet, joilla yritetään sukupuolia hävittää. Leikkikööt lapset siellä: pojat autoilla ja tytöt nukeilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

18.24 **Ilmari Nurminen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vain tuen valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoroa ja esittelyä ja valiokunnan mietintöä.

Sinällään olen samaa mieltä siitä, että Suomi tarvitsee laadukasta varhaiskasvatusta ja meidän tulee panostaa varhaiskasvatukseen, ja me olemme sitä jo tehneet. Me ollaan palautettu subjektiivinen päivähoito-oikeus, ja me ollaan puututtu näihin ryhmäkokoihin, me ollaan useissa budjeteissa ulotettu kymmeniätuhansia ihmisiä maksuttomuuden piiriin, ja sitä kautta lapset ovat päässeet laajemmin varhaiskasvatukseen. Siinä tämä hallitus on kyllä tehnyt työtä ja parantanut varhaiskasvatuksen tilaa, ja totta kai tätä työtä on vielä tehtävänä, koska siellä on, sielläkin, henkilöstöpulaa ja työntekijät tarvitsevat myös siellä sitä pito- ja vetovoimaa.

Sitten mitä tulee itse tähän esitykseen, niin ehkä en itse suhtaudu ihan näin pelolla ja olkiukoilla kuin tässä edelliset kollegat valiokunnassa. Ehkä itse ajattelen, että tämä tasa-arvosuunnittelu työkaluna on tärkeä siinä, miten henkilöt pystyvät sitten ohjaamaan sitä lapsien omaa kehitystä, ja siinä, että lapset saavat ja heidän on turvallista kasvaa ihan itsenäan ja turvallisesti tukemalla sitä heidän omaa kasvuympäristöään. Tällainen suunnitelma ja sen koulutus ja vahvistaminen kentällä varmasti tukee tätä päämäärää, eikä sinällään ole aiheetta näihin pelkoihin, joita tässä edellä olleet kollegat toivat esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

18.26 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Ehkä pidän hieman erikoisena työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajana sitä, että perussuomalaiset täällä salissa vastustavat tasa-arvoa ja tasa-arvokasvatuksen lisäämistä ylipäättänsä yhteiskunnassa aina sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien, mistä kaikki ikään kuin lähtee. Te puhutte täällä aivan tavallisesta lastenhoidosta ja aivan tavallisesta varhaiskasvatuksesta, lasten leikistä ja lasten opettamisesta, mutta itse ajattelen, että nimenomaan siitä se lähtee, että sitä tasa-arvoa, tasa-arvokasvatusta, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, tyttöjen ja poikien välistä tasa-arvoa, kaikkien meidän ihmisten välistä tasa-arvoa opetetaan lapsille heti sieltä varhaisesta vaiheesta ihan jo leikin varjolla ja aina siitä lähtien, kun lapset varhaiskasvatukseen menevät. Se kaikki, mitä me opetetaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sieltä varhaisesta lapsuudesta lähtien, kantaa kyllä varsin pitkälle.

Tässä edustajien Mäkyne ja Lundén puheenvuoroissa nostettiin aika monia huolia esille, joihin myöskin esittelypuheenvuoroissani otin kantaa. Valiokunta on tuossa omassa mietinnössään näihin resurssihin ottanut kantaa ja kantaa myöskin huolta siitä, että siitä pidetään huolta, että riittävät resurssit on, riittävä rahoitus on sille, että me tätä tasa-arvo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2022 vp

työtä voidaan siellä varhaiskasvatuksessa tehdä. Ja samalla tavalla, kuten sivistysvaliokunta totesi omassa lausunnossaan, jonka työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antoi, näitä tasa-arvoasioita voidaan sitten laittaa osaksi jo näihin olemassa oleviin suunnitelmiin, jolloinkin siinä ei ole sitä hallinnollista taakkaa, johon tässä vetoatte.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.28 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin edustaja Pekoselta kysyä, kun viittasitte siihen tasa-arvoon ja muuhun. En minä väheksy ollenkaan sitä tasa-arvon merkitystä siellä, mutta voitteko te kertoa jonkun konkreettisen asian, mitä tämä lakimuutos tuo sinne varhaiskasvatukseen parantaen tasa-arvoa? Voitteko kertoa esimerkin, millä tavalla tämä auttaa sitä?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 177/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.